

nota

nota aan managementcomité
datum 22 februari 2016
naam lijnmanager Jean-Pierre Vanhee
naam auteur Nele Wynants
onderwerp uitvoering van de aanbevelingen beleidsnota crisis

1. situering van de nota

Deze nota wil het MC informeren over de stand van zaken van de uitvoering van de aanbevelingen in de beleidsnota crisis, en in het bijzonder een terugkoppeling bieden over de opdracht om een visietekst uit te werken rond de professionalisering van de crisisnetwerken.

2. Beleidsnota crisis

2.1. **Samenwerking GGZ- IJH**

Binnen de taskforce Welzijn – GGZ werd in samenwerking tussen GGZ en IJH een nota opgemaakt die leerervaring uit goede praktijken van samenwerking tussen jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg met betrekking tot crisis wil verspreiden naar het werkveld als ondersteuning bij de verdere implementatie van het programma crisiszorg en de integratie ervan met de crisisnetwerken.

2.2. **1 meldpunt per provincie**

De integratie van de 2 meldpunten in de provincie Antwerpen (meldpunt Antwerpen-Mechelen-Rupel en meldpunt Kempen) en in Vlaams Brabant (+12 en -12) werd afgerond op 31/12/2015. Er zijn nu nog 6 meldpunten in Vlaanderen.

De integratie van de crisismeldpunten van Vlaams-Brabant en Brussel wordt opgeschort. Door de opstart van een tweetalig GGZ-netwerk in Brussel, kwam de beweging van de synthese tussen meldpunt Vlaams-Brabant en Brussel onder druk te staan. Er wordt toegewerkt naar een samenwerking met de Franstalige jeugdhulp om te komen tot een tweetalig crisisnetwerk voor jeugdhulp in Brussel dat geïntegreerd kan worden met het tweetalig GGZ-netwerk. De gesprekken met de Franse gemeenschap worden op korte termijn op politiek niveau gepland.

2.3. **registratie van crisis in insisto**

In 2015 werd gezocht naar een efficiënte wijze om de registratie van crisis te koppelen aan bestaande registratiesystemen. Insisto als intersectoraal beschikbaar en gebruikt

systeem was daarvoor de meest voor de hand liggende keuze omdat met een aantal minimale aanpassingen de registratie van crisis ingepast kan worden. De integratie van crisisregistratie in Insisto werd in 2015 conceptueel voorbereid en zal voor eind 2016 gerealiseerd kunnen worden.

2.4. uitbreiding van aanbod en crisismeldpunten

In 2015 werden de meldpunten versterkt met 9 VTE en het aanbod crisishulp aan huis uitgebreid met 40 plaatsen.

In Antwerpen werd het verzekerd aanbod voor jongeren met vermoeden van handicap uitgebreid met 2 plaatsen.

In alle regio's werden en worden gesprekken gevoerd om het aanbod in het crisisnetwerk uit te breiden door het mogelijk aanbod dat voorzieningen doen ten aanzien van de ITP ook in bedden binnen het crisisnetwerk.

3. toekomstnota crisis

In 2015 vroeg het MC om een toekomstvisie uit te tekenen rond de professionalisering van de crisisnetwerken. Het resultaat van deze oefening is de "toekomstnota crisis: een uitdaging aan het adres van de crisisnetwerken" (bijlage 1).

We geven hier graag een planning van aanpak voor de uitvoering van de acties mee. (bijlage 2)

Voor 2 acties werd reeds voorbereidend werk geleverd waardoor de actie reeds in uitvoering kan gebracht worden. (voorstel van beslissing - bijlage 3)

4. Voorstel van beslissing

Het managementcomité neemt kennis van de voortgang van uitvoering van de aanbevelingen uit de beleidsnota crisis, goedgekeurd op MC van 12/1/2015.

Het MC neemt kennis van de toekomstnota crisis en keurt ze goed. Het MC vraagt agentschap Jongerenwelzijn om de acties verder uit te voeren conform de planning.

Het MC keurt de nota over de rol van de ITP inzake crisissituaties (bijlage 2) goed. De implementatie van de beschreven werkwijze gaat van start op 1 maart 2015.

Het MC vraagt aan alle betrokken sectorale administraties om voorzieningen te sensibiliseren en stimuleren om hun mogelijkheden en engagementen kenbaar te maken in Insisto of ten aanzien van de crisismeldpunten. Het agentschap Jongerenwelzijn stelt hiervoor een communicatie ter beschikking.

Nota

nota aan managementcomité
datum 22 februari 2016
naam lijnmanager Jean-Pierre Vanhee
naam auteur Nele Wynants
onderwerp toekomstnota: uitdagingen aan het adres van de crisisnetwerken

situering en traject van deze nota

Voorliggende nota is een ontwerp van nota aan het managementcomité. De tekst volgt de structuur en weerhoudt gedeeltelijk de inhoud van de discussietekst die gebruikt werd op de denkdag van 23 september 2015. Deze nota is tot stand gekomen binnen onderstaand traject.

maart 2015: oprichting ad hoc werkgroep crisis

20 april 2015: bespreking van aanzetnota op ad hoc werkgroep crisis

25 mei: verzameling van alle feedback op de aanzetnota en verwerking hiervan in een discussietekst

10 juni: bespreking eerste ontwerp discussietekst in ad hoc werkgroep crisis

10 augustus: verzameling en verwerking van feedback op ontwerp discussietekst

15 augustus: publicatie van de discussietekst op website van jongerenwelzijn

23 september: discussietekst wordt besproken op denkdag crisis

20 oktober: bespreking discussietekst met resultaten van de denkdag erin verwerkt (= eerste ontwerp van toekomstnota) op de ad hoc werkgroep crisis

9 november: deadline voor feedback van de IROJ

17 november: bespreking van ontwerp van toekomstnota op ad hoc werkgroep crisis

18 januari: bespreking van ontwerp van toekomstnota crisis op gemengde stuurgroep

22 februari: bespreking Toekomstnota crisis op het Managementcomité

voorliggende
nota

Inhoudsopgave

1. NOOT VOORAF	3
2. POSITIONERING VAN CRISISHULPPROGRAMMA'S IN HET NIEUWE LANDSCHAP	3
2.1. DEFINIËRING	3
2.2. SUBSIDIARITEIT	3
2.3. VERHOUDING CRISIS – ITP	5
3. PROFESSIONALISERING	5
3.1. SUBSIDIARITEIT	6
3.2. COÖRDINATIE EN OPVOLGING	6
3.2.1. <i>crisiscoördinatie</i>	6
3.2.2. <i>aanklampend opvolgen</i>	6
3.3. CRISIS ALS METIER	7
3.4. ROL VAN CLIËNTKENMERKEN	8
4. REGULERING VRAAG-AANBOD	9
4.1. POSITIONERINGSSHEMA	9
4.2. PROGRAMMATIE	10
4.3. INTERREGIONALE SOLIDARITEIT	10
4.5. AANGEPASTE GOVERNANCE	11
5. CRISIS ALS SIGNAAL	12

1. Noot vooraf

De opdracht van de gemengde stuurgroep gaat impliciet uit van de vooronderstelling dat de instroom in de crisisnetwerken uit zijn voege is gebarsten en dat dit opnieuw in verhouding moet worden gebracht. Vanuit de ad hoc werkgroep wordt meegegeven dat men het niet eens is met deze vooronderstelling. Deze vooronderstelling gaat immers uit van een idee van veel oneigenlijke aanmeldingen. Dit gaat voorbij aan een vertrouwen in de aanmelders.

Elke aanmelding bij de crisisnetwerken moet een antwoord krijgen. Iedere aanmelder die geconfronteerd wordt met een crisis moet beroep kunnen doen op het crisisnetwerk ter ondersteuning.

2. Positionering van crisishulpprogramma's in het nieuwe landschap

2.1. definiëring

De crisisnetwerken zijn ontstaan vanuit de overtuiging dat een crisissituatie kan aangegrepen worden als een kantelmoment om verandering in gang te zetten, met als finaliteit instroom in de jeugdhulp te vermijden.

De crisisnetwerken hebben doorheen de jaren steeds meer opdrachten gekregen, steeds meer differentiatie gekend in het publiek en de hulpvragen die gesteld worden aan de crisisnetwerken. Hierdoor sluit de omschrijving en de finaliteit van het crisisnetwerk niet altijd meer helemaal aan bij de oorspronkelijke opdracht en evenmin bij de oorspronkelijke samenstelling en werking. Het crisisnetwerk gaat de facto aan de slag met zeer veel "dringende vragen" waar hier en nu hulp noodzakelijk is.

De term "dringende vraag" is evenwel te breed en te vaag om bruikbaar te zijn. We behouden de term crisis. We hanteren daarbij volgende omschrijving:

"Een crisis is een acute noodsituatie waarin hier en nu hulp moet worden geboden."

Uiteraard blijft de intentie en focus steeds aanwezig om in dialoog te werken met de cliënt in crisis, gericht op een perspectief op korte termijn. De afwezigheid van enig perspectief bij de aanmelding kan evenwel geen reden zijn om de inzet van het hulpprogramma crisis niet te overwegen, maar vormt eerder de opdracht om binnen de termijn van de crisishulp tot perspectief te komen door middel van afspraken rond continuering of toeleiding naar verdere hulpverlening. In het geval dat NRTJ-hulp noodzakelijk is, wordt de ITP hiervoor aangesproken. ITP en CJ vormen een samenhangend geheel.

De termijn van crisishulp is beperkt tot 7 dagen voor verblijf (1x verlengbaar) of 28 dagen voor begeleiding (verlengbaar met 2 weken). Er is geen draagvlak noch een vraag om deze termijnen te wijzigen.

2.2. subsidiariteit

Crisishulp staat niet los van het landschap van de jeugdhulp maar er midden in. Wijzigingen en moeilijkheden in het landschap laten zich onmiddellijk voelen in de

crisisjeugdhulp. De (on)toegankelijkheid¹ van het (niet) rechtstreeks toegankelijk aanbod heeft een belangrijke impact op cliëntstromen en hulpvragen die georiënteerd worden naar de hulpprogramma's crisis.

Subsidiariteit blijft een cruciaal principe dat de hele werking van de hulpprogramma's onderbouwt. Daarmee wordt bedoeld dat het hulpprogramma maar bevraagd kan worden wanneer de aanmelder of betrokken hulpverlener zelf geen mogelijkheden (meer) ziet om de situatie het hoofd te bieden en/of wanneer er geen mogelijkheden zijn gevonden in de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening die zich focust op crisisvragen.

Niet iedere crisis hoeft dus onmiddellijk aangemeld te worden bij het crisisnetwerk. In het omgaan met crisissituaties ligt de verantwoordelijkheid op 3 niveaus.

Hulpverleners gaan in gesprek met de cliënt om de zorgen te bespreken, en de mogelijkheden af te toetsen om beroep te doen op het sociale of professionele netwerk van de cliënt om met de noodsituatie om te gaan.

Een tweede niveau van verantwoordelijkheid ligt bij voorzieningen en organisaties. Organisaties en voorzieningen ondersteunen de hulpverleners inhoudelijk ook door vorming aan te bieden in het omgaan met crisissituaties. Voorzieningen en organisaties maken een stappenplan over hoe om te gaan met crisis. Elementen hierin kunnen bijvoorbeeld zijn: welke diensten werken ondersteunend (positieve heroriëntering, consult crisismeldpunt), interne afspraken op welke manier hulpverleners flexibel kunnen inspelen wanneer ze geconfronteerd worden met een crisis, wie binnen de organisatie de hulpverlener kan ondersteunen.

Actie 1: organisaties hebben een verantwoordelijkheid om een kwaliteitsbeleid te hebben in het omgaan met crisis

Een derde niveau van verantwoordelijkheid ligt bij het crisismeldpunt. Zij ondersteunen hulpverleners via consult en coaching. Wanneer de hulpverlener onvoldoende mogelijkheden ziet of heeft om de crisissituatie het hoofd te bieden, bekijkt het meldpunt steeds met de aanmelder hoe zij eventueel met inzet van het hulpprogramma de crisis kunnen ondersteunen.

Actie 2: Consult is een belangrijke pijler in het hulpprogramma en vormt als het ware een 5de functie. We bouwen de consultfunctie van de crisismeldpunten verder uit, en ontsluiten de expertise van de crisismeldpunten verder naar het werkveld.

Omdat er in de praktijk verwarring en overlap is in het consulteren van crisismeldpunten en gemandateerde voorzieningen, noopt dit tot verduidelijking. Het gaat dan over de verheldering van de inhoudelijke expertise, maar ook het bekijken van de verschillen in beschikbaarheid, bereikbaarheid, ...

¹ begrepen in de zin van de 5 B's: betaalbaar, beschikbaar, begrijpbaar, bekend, bereikbaar

Actie 3: we stemmen de consultfunctie en werking van crisismeldpunt en OCJ op elkaar af

Burgers kunnen ook rechtstreeks aanmelden bij het crisismeldpunt. Er zijn regionale verschillen in de toegankelijkheid van het crisismeldpunt voor burgers.

actie 4: binnen het decretale kader wordt een meer afgestemde procedure ontwikkeld over hoe omgaan met aanmeldingen van cliënten

De crisismeldpunten delen hun goede praktijken rond het werken met rechtstreekse aanmeldingen van cliënten om tot een meer afgestemde toegankelijkheid te komen. Een partnerschap met de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening is hierbij een noodzakelijk element.

2.3. verhouding crisis – ITP

Het crisisnetwerk biedt ondersteuning aan hulpverleners, kinderen, jongeren en ouders die geconfronteerd worden met een crisissituatie. Het meldpunt krijgt een duidelijk mandaat om in dialoog met de aanmelder de inschatting te maken of het gaat om een crisissituatie die de inzet van het hulpprogramma vereist.

Van de ITP mag worden verwacht dat ze aanvullend ten aanzien van de crisishulpprogramma's versneld alle beschikbare NRTJ inzetbaar maakt voor dringende hulpvragen. De ITP kan die rol evenwel pas efficiënt vervullen wanneer zij een accuraat beeld heeft van het vrijstaand of beschikbaar aanbod. Een noodzakelijke voorwaarde is dus dat de jeugdhulpaanbieders zeer accuraat en snel hun beschikbaar en inzetbaar hulpaanbod in INSISTO melden, en daarbij kunnen aangeven of ze een crisisopname willen of kunnen doen indien nodig. Op dat ogenblik kan de ITP gericht contact nemen met de voorziening om in onderhandeling te gaan rond de inzet van de plaats voor een concrete jongere.

actie 5: In crisissituaties kan het NRTJ-aanbod slechts op 2 manieren worden aangesproken, in eerste instantie altijd via het crisismeldpunt of via de ITP (in een backupfunctie gebruik makend van het open gedeclareerd aanbod). Er wordt een kader ontwikkeld dat verduidelijkt op welke manier de ITP deze rol efficiënt kan opnemen (krachtlijnen zie bijlage 1) en welke noodzakelijke randvoorwaarden daarbij vervuld moeten zijn in hoofde van aanmelders (bij crisis of ITP), jeugdhulpaanbieders (NRTJ), crisismeldpunten en de ITP zelf.

Wanneer NRTJ-hulp lopende is en er zich een crisis voordoet die een inzet van dezelfde functie vereist (vb verblijf), vormt de ITP de gesprekspartner om hierover te onderhandelen. Plotse stopzettingen horen niet thuis in het crisisnetwerk. De ITP dient tijdig te worden meegenomen door de CPA in moeilijke trajecten.

3. professionalisering

3.1. subsidiariteit

Kiezen voor subsidiariteit² betekent dat de aanmelder zelf een belangrijke rol heeft in het omgaan met de crisisvraag van de cliënt. Dit omgaan kan verschillende invullingen krijgen, zowel op casusniveau als op organisatieniveau.

Op organisatieniveau kan nagedacht worden over mogelijkheden voor prioritering of om een aantal modules snel inzetbaar te maken.

Op casusniveau bekijkt de hulpverlener welke mogelijkheden er nog zijn in de context van de ouders of de jongere, of binnen het professionele netwerk. Bij contactname hebben de meldpunten het mandaat om samen met de hulpverlener na te gaan of er nog mogelijkheden zijn, geeft het meldpunt een ondersteunend advies. Vanuit hun expertise kunnen meldpunten een rol opnemen om hulpverleners te ondersteunen om het traject met de cliënt verder te lopen. De consultfunctie van de meldpunten kan en moet nog verder uitgebouwd worden. (zie ook actie 2)

3.2. coördinatie en opvolging

3.2.1. crisiscoördinatie

Crisishulp heeft een grote impact op de organisatie van de aanmeldende hulpverlener. Er wordt immers van de aanmelder verwacht dat deze actief aan de slag blijft/gaat om een vorm van begeleiding op te nemen ten aanzien van de cliënt en/of om een aantal stappen te zetten in functie van eventuele vervolghulp (vb stap naar ITP of GV).³

actie 6: De rol van de aanmelder (ook de cliënt) bij het crisismeldpunt wordt verduidelijkt in nauw overleg met "de aanmelders", rekening houdende met de vernieuwingen in het landschap.

Gelet op de korte termijn en de verwachtingen die bestaan naar de aanmelder toe, is het noodzakelijk dat organisaties nadenken over de manier waarop ze aan die verwachtingen tegemoet kunnen komen, op welke manier ze een zekere flexibiliteit kunnen inbouwen om op dergelijke momenten de ruimte te hebben om in te spelen op de nood die zich dan voordoet.

3.2.2. aanklappend opvolgen

De crisisnetwerken worden geconfronteerd met een groep cliënten die opnieuw wordt aangemeld, soms meerdere keren, soms kort na elkaar, soms met langere tussenperiodes. De literatuur benoemt dit als crisis als levensstijl. Ook het project Libel

² Daarmee wordt bedoeld dat het hulpprogramma hulpverleners ondersteunt via consult en coaching. Wanneer de hulpverlener onvoldoende mogelijkheden ziet of heeft om de crisissituatie het hoofd te bieden, bekijkt het meldpunt steeds met de aanmelder hoe zij eventueel met inzet van het hulpprogramma de crisis kunnen ondersteunen.

³ KAFT, hoofdstuk crisis, p 29 (afspraken) en p38 e.v. (uitstroom uit crisis)

geeft aan dat er een groep cliënten is die van crisis naar crisis gaat, en waar de (crisis)hulpverlening er niet in slaagt een blijvende impact te hebben. Voor deze groep cliënten is nood aan een aanklappende trajectbegeleiding die na de crisishulp opvolgt of deze afdoende is geweest en zo niet, wat er meer nodig is op structurele basis en die het gezin begeleidt naar de nodige hulp.

Overgangen in de jeugdhulp, zoals bijvoorbeeld het einde van de crisishulp zijn cruciale momenten. Na een intensieve periode van hulp, moet een gezin terug zelf op pad. Zeker voor gezinnen waar nog geen hulpverlening betrokken was voor de crisishulp kan dit een precair moment vormen. Goede contacten en afspraken tussen crisismeldpunten en diensten binnen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp zijn dan onontbeerlijk.

Tijdens de crisishulp wordt reeds een inschatting gemaakt van de eventuele verdere nood aan ondersteuning en moeten de contacten ook al gelegd worden om het gezin verder toe te leiden. We zien immers nog te vaak dat gezinnen de draad kwijt geraken, de hulp na crisishulp niet bereiken, en dan opnieuw in crisis gaan.

actie 7: Elke inzet binnen het hulpprogramma crisis wordt afgesloten met een vervolgplan op casusniveau waarin samen met alle betrokkenen de afspraken rond verdere opvolging, organisatie en toeleiding naar hulp na crisis worden geconcretiseerd. Het meldpunt krijgt het mandaat het vervolgplan en de redactie ervan af te spreken met de betrokkenen. De verantwoordelijkheden voor de uitvoering van het plan worden expliciet bepaald in het plan.

3.3. Crisis als metier

Een crisis is een ingrijpende ervaring, zowel voor het kind, de jongere en zijn ouders, maar dit heeft ook zijn impact op de hulpverleners die met hen aan de slag gaan. Crisiswerk vraagt enerzijds een snel en flexibel optreden in situaties waar vaak nog niet veel informatie beschikbaar is, en anderzijds wordt de dynamiek van een leefgroep ook op zijn kop gezet met de opname van een kind of jongere vanuit een crisissituatie.

Sommige diensten hebben crisis tot hun metier gemaakt, het werken met crisissituaties is hun expertise. De organisatie van de dienst wordt gericht op snelheid en flexibiliteit, op snel inschatten, interveniëren en loslaten en om op korte termijn tot een duidelijk werkplan te komen om veiligheid te kunnen waarborgen. In een residentiële context worden hulpverleners getraind om met de impact van een crisis op een leefgroep te kunnen omgaan en om jongeren die terecht komen in een wervelwind van vragen en onzekerheden op te vangen.

Die expertise wordt vergaard door voldoende praktijkervaring. Dergelijke flexibele organisatie is maar mogelijk als crisis een voldoende groot aandeel in de werking betreft.

actie 8: Er worden minimale kwaliteitsverwachtingen ontwikkeld voor alle functies in het hulpprogramma crisis, zodat de verwachtingen ten aanzien van jeugdhulpaanbieders verduidelijkt worden en waarbij de focus ligt op (het omgaan met) de specificiteit van crisis.

Deze verwachtingen worden op regionaal niveau bekrachtigd in een protocol tussen het crisismeldpunt, de voorzieningen en de aanmelders.

3.4. rol van cliëntkenmerken

Cliëntkenmerken kunnen een belangrijke rol kunnen spelen in de hulpverlening. Sommige hulpvragen vergen een specifieke inhoudelijke expertise, bijvoorbeeld de vragen waar een psychische problematiek minstens deel uitmaakt van de hulpvraag, druggerelateerde problematieken of hulpvragen waar sprake is van een (vermoeden van) handicap. Niet al deze inhoudelijke expertise is in alle regio's en hulpprogramma's beschikbaar.

De praktijk in de hulpprogramma's heeft aangetoond dat hulpverlening op basis van cliëntkenmerken niet zuiver te onderscheiden is en dat intensieve samenwerking noodzakelijk is over verschillende doelgroepen heen. Zo is er een grote overlap tussen cliënten met een psychische problematiek en cliënten waarbij een vermoeden van handicap een rol speelt. De korte termijn waarmee crisisvragen beantwoord moeten worden maakt dat een duidelijk diagnostisch beeld vaak niet kan gemaakt worden. Een goede inschatting is noodzakelijk.

In de typemodules moet duidelijk worden waar cliëntkenmerken een doorslaggevende rol spelen om het aanbod af te bakenen. Dit moet evenwel voldoende breed zijn zodat het aanbod inzetbaar blijft. Dat houdt ook in dat er aanbod moet zijn van expertise rond verschillende cliëntkenmerken dat men kan invoeren. Dit aanbod kan ondersteunend zijn ten aanzien van het meldpunt waar zij kunnen aftoetsen of hun indicatiestelling inderdaad de juiste is, maar evenzeer moet een ondersteunend aanbod ter beschikking staan van organisaties en voorzieningen die hulp bieden.

Binnen crisis moet gezocht worden naar een hulpverlening op maat. Omdat het gaat om vaak onveilige situaties en de hulpverlening zeer kortdurend is, kan flexibeler en pragmatisch worden omgegaan met doelgroepdefinities. Een goede afstemming, ook op casusniveau tussen het crisismeldpunt en de voorziening, is belangrijk. De doelgroepafbakening is op te vatten als een richtlijn, maar kan nog ruimte laten voor onderhandeling. Relevante criteria zijn aanwezigheid van handicap, leeftijd, geslacht, dader/slachtofferschap, acuut druggebruik en extreme agressie.

Binnen de hulpprogramma's wordt een aantal expertises gemist, bijvoorbeeld hulpverlening aan jongeren die moeilijk met structuur kunnen omgaan, drug- en agressieproblematiek en jongeren die een gevaar zijn voor zichzelf of anderen en dus een vorm van meer gesloten opvang nodig hebben. Dit laatste valt evenwel buiten de scope van crisis en moet meegenomen worden in de bewegingen rond de toegang tot gemeenschapsinstellingen bijvoorbeeld in het kader van het nieuwe jeugdrecht.

3.4.1. Samenwerking met crisiszorg van GGZ

Crisisjeugdhulp en crisiszorg bij GGZ overlapt en de combinatie van de expertise van beide domeinen biedt een grote meerwaarde. Dit is ook de conclusie van diverse

samenwerkingsverbanden en experimenten (Libel, crisis²). Dat is ook de visie van de ministers zoals blijkt uit de "gids naar een nieuw geestelijk gezondheidsbeleid voor kinderen en jongeren" die werd goedgekeurd door de interministeriële conferentie op 30 maart 2015. In de context van de implementatie van de gids wordt toegewerkt naar 1 meldpunt voor alle crisisvragen.

Een specifieke expertise die nog ontbreekt in de meeste hulpprogramma's is de geestelijke gezondheidszorg en de psychiatrische expertise. Projecten als Libel en C² tonen dat er een segment is van crisisvragen dat een eigen parcours volgt en waarbij jeugdhulp niet onmiddellijk wordt geconsulteerd, maar daarnaast zijn er ook cliënten die beroep doen op zowel (crisis)jeugdhulp als (crisis)zorg in de geestelijke gezondheidszorg en die zeker baat zouden hebben bij een gecombineerde en gecoördineerde hulpverlening. In die optiek moet de expertise van GGZ maximaal bereikbaar zijn voor crisiswerkers in de jeugdhulp.

In alle regio's wordt een programma rond crisiszorg ontwikkeld binnen de geestelijke gezondheidszorg, waarbij bruggen worden geslagen naar welzijn, onderwijs en alle actoren die een rol kunnen spelen.

actie 9: Er is nood aan nauwe verwevenheid, en structurele samenwerking. Er wordt toegewerkt naar 1 meldpunt voor crisis voor welzijn en GGZ.

4. Regulering vraag-aanbod

4.1. positioneringsschema

De centrale positionering van de crisishulpprogramma's in het jeugdhulplandschap zal er wellicht niet toe leiden dat het aantal vragen voor de meldpunten en de hulpprogramma's plots sterk zal afnemen. Vertrekkende vanuit de bestaande crisissetwerken moet een gesprek gevoerd worden of en welke uitbreiding noodzakelijk is om een performant crisishulpprogramma te realiseren. Daarbij is een efficiënte inzet van het aanbod de primaire zorg.

De crisissetwerken werden opgebouwd in het verleden op basis van engagementen en vrijwillige inzet van organisaties. In het kader van professionalisering wordt duidelijk dat een aantal organisaties die de specifieke expertise in huis hebben om met crisisvragen aan de slag te gaan, deze ook moeten inzetten binnen dit nieuwe organisatiemodel. Van deze organisaties wordt dus verwacht dat zij een inzet doen.

Een evenwichtige verdeling van de inzet in de hulpprogramma's crisis is een noodzakelijke voorwaarde om de stabiliteit van de hulpprogramma's te waarborgen. Daarbij is zowel het evenwicht over sectoren heen, als het evenwicht over organisaties in de regio van belang.

actie 10: We actualiseren het positioneringsschema. Bij de opmaak van dit positioneringsschema is overleg met de betrokken werkvormen/organisaties cruciaal.

In de constructie van een nieuw positioneringsschema worden ook afspraken opgenomen over de (mate waarin) doelgroepdefiniëring die gehanteerd kan worden door voorzieningen. Indien voor bepaalde doelgroepen onvoldoende partners kunnen gevonden worden, heeft het crisisnetwerk een signaalfunctie ten aanzien van het IROJ en het MC.

4.2. programmatie

Het identificeren van de types organisaties die een opdracht hebben inzake crisishulp geeft een antwoord op de vraag WIE. In een context van schaarste is ook relevant welk aandeel crisishulp mag/moet innemen in verhouding tot de reguliere hulp.

actie 11: Door het bepalen van een minimaal verzekerd aanbod per regio, creëren we een kader waarbinnen de cruciale partners in gesprek kunnen gaan over het te realiseren aanbod.

De verantwoordelijkheid voor de hulp in de hulpprogramma's mag niet enkel gelegd worden bij enkele (types van) voorzieningen. Alle organisaties hebben hierin een opdracht, rekening houdend met de expertise die ze bezitten of verwerven. Dat betekent dat van alle organisaties gevraagd mag worden om zich te verhouden tot de vragen die er zijn en om mee na te denken over crisisvragen in de regio.

De vraag naar crisishulp fluctueert zeer sterk en toont zich met duidelijke piekmomenten en dalen. Flexibiliteit in het aanbod is dan ook absoluut noodzakelijk om de pieken te kunnen opvangen zonder in te boeten aan efficiënte inzet van middelen in de dalmomenten.

Naast een minimaal netwerk zijn voldoende flexibele partners noodzakelijk die op piekmomenten een extra inzet kunnen doen. De expertise van het crisismeldpunt en de crisiscoaching kan de voorziening inhoudelijk ondersteunen. Deze flexibele inzet moet voldoende gehonoreerd worden.

actie 12: we evalueren en actualiseren het systeem van de incentives.

4.3. interregionale solidariteit

De gedeelde verantwoordelijkheid wordt organisatorisch vooral gelegd binnen de regio, maar finaal heeft de jeugdhulp in Vlaanderen een verantwoordelijkheid ten aanzien van alle jongeren die in Vlaanderen hulp nodig hebben. Een interregionale solidariteit kan geen dagelijkse praktijk zijn, maar moet wel bespreekbaar zijn. Deze solidariteit is geen losstaand gegeven maar kadert in een geheel van acties met het oog op het uitbouwen van crisisnetwerken in alle regio's die structureel voldoende sterk zijn om de vragen van de regio aan te kunnen.

Hulpverlening situeert zich altijd best zo dicht mogelijk bij de leefomgeving van het kind, jongere of ouders. Zeker voor de begeleidingsopdracht is mobiel werken een must. Een mathematische benadering van vrijstaand aanbod stoot dus op vele beperkingen.

Anderzijds zijn er situaties waarin de onmiddellijke nood aan hulp primeert op organiseren van hulpverlening in de nabijheid. In dergelijke situaties kan het onverantwoord zijn om de hulp te ontfangen, als deze beschikbaar is, ook al is dat in een andere regio.

actie 13: we onderzoeken de mogelijkheid dat een meldpunt uitzonderlijk beroep kan doen op interregionale solidariteit tussen de hulpprogramma's.

4.4. doorstroom

Crisishulp beperkt zich per definitie tot kortdurende hulp. De doorstroom moet dan ook gegarandeerd worden zodat de beschikbare plaatsen snel inzetbaar zijn. Voor cliënten in een gerechtelijk traject is een VIST-CJ niet mogelijk. Voor sommige situaties is evenwel de prioritering die gepaard gaat met een VIST-CJ noodzakelijk.

Actie 14: we onderzoeken hoe we naar analogie met de VIST-CJ de prioritering voor een gerechtelijke crisis waarborgen

Daar toegang tot het rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpaanbod niet gestroomlijnd verloopt, zijn afspraken over prioritering daar niet mogelijk.

De integratie van de registratie van de crisishulpprogramma's in insisto kan faciliteren om bepaalde objectieve informatie (vb. identificatie) op een vlotte manier te hergebruiken. Op termijn zullen we ook kunnen beschikken over een betere monitoring van trajecten van jongeren en kwantitatieve gegevens over doorstroom.

4.5. Aangepaste governance

Het IROJ en het MC hebben beide een sturende rol met betrekking tot jeugdhulpverlening. Zo kan het MC beslissingen nemen met betrekking tot de aanwending van de middelen die worden ingezet inzake crisis. In functie van rechtsgelijkheid worden de werkingsprincipes van crisis op Vlaams niveau bepaald. Onder deze werkingsprincipes begrijpen we onder meer de minimale ontvankelijkheidsvoorwaarden voor het hulpprogramma, de termijnen en de kwaliteitsstandaarden. Dit vormt het kader waarbinnen het IROJ de operationele werking verder kan opvolgen, monitoren en knelpunten bespreken. Het IROJ heeft ook een adviserende rol met betrekking tot uitbreiding van het (verzekerd) aanbod van het hulpprogramma.

De IROJ volgen de crisisnetwerken op, sturen deze aan in de regio op basis van het kader zoals uitgetekend binnen het MC, monitoren de spanning tussen de vraagzijde en de aanbodzijde en de verhouding tussen de RTJ, NRTJ, crisishulp en de overgang en relatie ten aanzien van gerechtelijke jeugdhulp. Het IROJ laat zich informeren door de netwerkgroep crisis en signaleert tekorten en problemen waaraan ze zelf geen antwoord kunnen bieden aan het MC.

De IROJ nemen derhalve een belangrijke plaats in de regulering van vraag en aanbod met betrekking tot crisis. Vertrekkende vanuit de bestaande crisisnetwerken moet het

gesprek gevoerd worden hoeveel partners en modules voor crisishulp nodig zijn in de regio.

5. Crisis als signaal

Tijdens de werkzaamheden van de ad hoc werkgroep werden een aantal knelpunten in de jeugdhulp gedetecteerd. Deze knelpunten hebben geen onmiddellijk verband met crisis, of kunnen door de werking van de crisisnetwerken niet verholpen of gefaciliteerd worden. Dit neemt evenwel niet weg dat de ad hoc werkgroep toch graag deze punten onder de aandacht wil brengen.

5.1. plotse stopzettingen

Plotse stopzettingen van hulp worden principieel niet aanvaard en kunnen dus ook niet aangemeld worden bij de crisisnetwerken. Dit neemt niet weg dat in de praktijk wordt vastgesteld dat plotse stopzettingen van hulp wel kunnen voorkomen. Dit vormt voor het werkveld wel vaak een nijpend probleem. De ad hoc werkgroep wijst erop dat hier buiten de context van crisis verder op moet worden ingegaan om een passend gevolg te geven.

5.2. toegang tot gesloten aanbod

De crisisnetwerken worden soms geconfronteerd met aanmeldingen voor jongeren die moeilijk te begeleiden zijn in het bestaande open aanbod. Het gaat dan om jongeren met een problematiek (of een combinatie) van drugs, acting-out, fugue. De ad hoc werkgroep erkent dit als een knelpunt maar dit moet gevat worden in de beweging die gemaakt wordt in het kader van het nieuwe jeugdrecht en valt als zodanig buiten de scope van de ad hoc werkgroep crisis.

6. crisisregistratie

Voor de volledigheid vermelden we nog dat in 2016 de registratie voor de crisisnetwerken zal geïntegreerd worden in insisto. Dit wordt opgenomen bij de acties zodat bijlage 2 een volledig overzicht geeft van de acties die ondernomen worden rond de crisisnetwerken in 2016.

7. Bijlagen

7.1. bijlage 1: de krachtlijnen voor de rol van de ITP in het omgaan met crisis

7.2. bijlage 2: planning uitvoering acties

Gelet op de verwevenheid van crisis met andere reeds lopende werkgroepen en trajecten, stellen we voor om geen nieuwe ad hoc werkgroep crisis op te richten om de uitvoering van de acties op te volgen. Bepaalde onderdelen worden gecapteerd in de werkgroep continuïteit, de gebruikersgroep insisto en/of zullen voor aftoetsing worden voorgelegd in de gemengde stuurgroep/IWA.

8. Bijlage 1

Het kader waarin de rol van de ITP inzake crisis wordt uitgeklaard zal gebaseerd zijn op volgende krachtlijnen:

- Uitsluitend gerichte contactnames met organisaties en voorzieningen op basis van de open plaatsen gedeclareerd in insisto. Tijdens deze contactname wordt onderhandeld of en onder welke voorwaarden, modaliteiten en voor welke periode een voorziening bereid kan zijn om een crisisopname te realiseren (dit kan gaan om een crisisvraag die niet door het meldpunt kon opgenomen worden omdat het hulpprogramma volzet was of om de uitstroom uit het hulpprogramma te realiseren – VIST-crisis)
- Indien via bovenstaande geen oplossing kan gevonden worden, worden voorzieningen en organisaties (die matchen met het profiel) mailsgewijs bevraagd of het overzicht in insisto klopt en of er nog enige mogelijkheid is om in deze concrete casus iets te betekenen.
- Een toezegging vanuit een organisatie of voorziening om te onderhandelen over de casus houdt geen opnameplicht in.
- Er wordt niet systematisch telefonisch contact opgenomen met alle mogelijke partners in de regio of in Vlaanderen, noch door de ITP, noch door de aanmelder.
- Voorzieningen die bereid zijn om occasioneel iets te betekenen voor jongeren in crisis kunnen in gesprek gaan met de ITP (voor uitstroom uit crisis) of met het crisismeldpunt (mogelijk crisisaanbod in het hulpprogramma)

	actie	te zetten stappen/timing
1	organisaties hebben een verantwoordelijkheid om een kwaliteitsbeleid te hebben in het omgaan met crisis	sectorale administraties nemen dit op in richtlijnen voor kwaliteitsbeleid - rapportage aan MC
2	consult is een belangrijke peiler in het hulpprogramma en vormt als het ware een 5de functie. We bouwen de consultfunctie van de crisismeldpunten verder uit, en ontsluiten de expertise van de crisismeldpunten verder naar het werkveld	1. praktijken van consult uniformiseren 2. concept ontwikkelen (30/6/2016) 3. rapportage aan gemengde stuurgroep 4. inschrijven in werkingsprocessen (najaar 2016)
3	we stemmen de consultfunctie en de werking van crisismeldpunt en de gemandateerde voorzieningen op elkaar af	2de helft 2016
4	Binnen het decretaal kader wordt een meer afgestemde procedure ontwikkeld over hoe omgaan met aanmeldingen van cliënten	1. goede praktijken verzamelen en bespreken in intervisie 2. concept ontwikkelen (30/6/2016) 3. rapportage aan gemengde stuurgroep 4. inschrijven in werkingsprocessen (najaar 2016)
5	In crisissituaties kan het NRTJ-aanbod slechts op 2 manieren worden aangesproken, in eerste instantie altijd via het crisismeldpunt of via de ITP (in een backupfunctie gebruik makend van het open gedeclareerd aanbod). Er wordt een kader ontwikkeld dat verduidelijkt op welke manier de ITP deze rol efficiënt kan opnemen (krachtlijnen zie bijlage 1) en welke noodzakelijke randvoorwaarden daarbij vervuld moeten zijn in hoofde van aanmelders (bij crisis of ITP), jeugdhulpaanbieders (NRTJ), crisismeldpunten en de ITP zelf.	VOORSTEL VAN BESLISSING MC
6	De rol van de aanmelder (ook de cliënt) bij het crisismeldpunt wordt verduidelijkt in nauw overleg met "de aanmelders", rekening houdende met de vernieuwingen in het	Wordt meegenomen in werkgroep hulp continuïteit

	landschap.	
7	Elke inzet binnen het hulpprogramma crisis wordt afgesloten met een vervolgplan op casusniveau waarin samen met alle betrokkenen de afspraken rond verdere opvolging, organisatie en toeleiding naar hulp na crisis worden geconcretiseerd. Het meldpunt krijgt het mandaat het vervolgplan en de redactie ervan af te spreken met de betrokkenen. De verantwoordelijkheden voor de uitvoering van het plan worden expliciet bepaald in het plan.	Wordt meegenomen in werkgroep hulp continuïteit
8	Er worden minimale kwaliteitsverwachtingen ontwikkeld voor alle functies in het hulpprogramma crisis, zodat de verwachtingen ten aanzien van jeugdhulpaanbieders verduidelijkt worden en waarbij de focus ligt op (het omgaan met) de specificiteit van crisis. Deze verwachtingen worden op regionaal niveau bekrachtigd in een protocol tussen het crisismeldpunt, de voorzieningen en de aanmelders.	1. voorstel uitwerken (deadline april 2016) 2. aftoetsen met sectorale administraties (op hun initiatief ook met koepels) (deadline juni 2016) 3. besluitvorming MC (najaar 2016)
9	Er is nood aan nauwe verwevenheid, en structurele samenwerking. Er wordt toegewerkt naar 1 meldpunt voor crisis voor welzijn en GGZ.	opvolging binnen taskforce GGZ-Welzijn
10	We actualiseren het positioneringsschema. Bij de opmaak van dit positioneringsschema is overleg met de betrokken werkvormen/organisaties cruciaal.	1. voorstel uitwerken 2. rapportage aan gemengde stuurgroep (september 2016) 3. besluitvorming MC
11	Door het bepalen van een minimaal verzekerd aanbod per regio, creëren we een kader waarbinnen de cruciale partners in gesprek kunnen gaan over het te realiseren aanbod.	einde 2016
12	we evalueren en actualiseren het systeem van de incentives	einde 2016
13	we onderzoeken de mogelijkheid dat een meldpunt uitzonderlijk beroep kan doen op interregionale solidariteit tussen de hulpprogramma's.	1. kader uitwerken met criteria en voorwaarden (voorjaar 2016) 2. aftoetsen met IROJ en finalisering op

		gemengde stuurgroep (afhankelijk van timing IROJ) 3. integratie in KAFT
14	we onderzoeken hoe we naar analogie met de VIST-CJ de prioritering voor een gerechtelijke crisis waarborgen We integreren de registratie van crisis in insisto	VOORSTEL VAN BESLISSING MC 1. Afgewerkt: conceptualisering met de gebruikers (i.e. de crisismeldpunten) 2. communicatie naar het werkveld (voorjaar 2016) 3. ontwikkeling Insisto (deadline juli 2016) 4. infomoment voor werkveld (september 2016) 5. vorming en training meldpunten (najaar 2016) 6. opstart 1/1/2017